

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	BIO 310, İnsan anatomiyası, 6 AKTS
	Departament	Həyat elmləri
	Program	Bakalavr
	Tədris semestri	2025/2026-cı tədris ilinin payız semestri
	Fənni tədris edən müəllim	Nübar Manafova
	E-mail:	nubar.nuriyeva@khazar.org
	Telefon:	
	Mühazirə otağı/Cədvəl	Bakıxanov qəsəbəsi, Elşən Mehdiyev küç. 478.
	Məsləhət saatları	Tələbələrle razılaşdırılmaqla müəyyən ediləcək
Prerekvizitlər		
Tədris dili	Azərbaycan	
Fənnin növü	Məcburi	
Dərslilər və əlavə ədəbiyyat	Əsas dərslilər: 1. V.B.Şadlinski, Ş.İ.Qasımov, N.T.Mövsumov. <i>İnsan anatomiyası atlası</i>. Bakı, "Müəllim" nəşriyyatı, 2016, 652 səh. 2. V.B.Şadlinski, E.Ə.Xıdırov, A.S.Abdullayev. <i>İnsan anatomiyası fənnindən sərbəst işlər</i>. Bakı, "Müəllim" nəşriyyatı, 2018, 163 səh. Əlavə vəsaitlər: 3. Əliyev Ə.H, Məhərrəmov Ş.A, Əliyeva F.Ə. <i>İnsan anatomiyası</i>, "Bakı Universiteti" nəşriyyatı 2007, 324 s 4. Шадлинский В.Б., Сапин М.Р., Мовсумов Н.Т. <i>Анатомия человека. Учебник для студентов леч.-проф. факультета (в 2-х томах)</i>. Баку, 2010. 5. Drake R, Vogl W, Mitchell A. <i>Gray's anatomy for students: with student consult online access. 2 edition</i>. Churchill Livingstone, 2009. 6. Синельников Р.Д. <i>Атлас анатомии человека. В 4-х томах</i>. Москва, Медицина, 2019. 7. Müəllim tərəfindən təqdim olunmuş PPT prezentasiyalar. https://www.youtube.com/watch?v=yJ3Yas1Osuw Veb səhifələr: http://www.visiblebody.com/index.html; http://www.getbodysmart.com http://www.anatomyatlases.org; http://www.instantanatomy.net http://medbibl.igma.ru/54-distipliny/207-anatomiya-2	
Kursun təsviri	Bu kurs insan orqanizminin normada makroskopik quruluşunun ayrı-ayrı aparat və sistemlər üzrə tədrisini əhatə edir. Kursun gedişində müxtəlif əyani vəsaitlərin (quru anatomik preparatlar və mulyajlar) istifadəsi ilə tələbələrə dayaq-hərəkət aparatı, əzələ sistemi, daxili orqanlar sistemi, endokrin sistem, immun müdafiə sistemi, sinir sistemi, duyğu orqanları, dəri örtüyü sistemi, ürək-damar sistemi və sidik-cinsiyyət aparatına daxil olan orqanların anatomik quruluşu, onların topoqrafiyası, inkişafı, yaş xüsusiyyətləri, qan və sinir təchizi və s. haqqında məlumatlar verilir.	
Kursun məqsədləri	Kursun əsas məqsədi tələbələrə insan orqanizmini təşkil edən əsas orqanların quruluşunu, yaş və funksional xüsusiyyətlərini tanımaq və anatomik quruluşu mənimsətməkdir. İnsan anatomiyası kursu insanın normal morfoloji quruluşu, bədən quruluşunun variasiyaları və digər xüsusiyyətləri ilə tanış edir. Bu kurs	

	biologiya, eləcə də kimya-biologiya ixtisası üzrə təhsil alan tələbələrə tibb, antropologiyaya, insan biologiyasına dair bir sıra məsələlərin həlli üçün nəzəri əsasdır. Kursun məqsədi tələbələri insanın normal anatomiyasına aid əsas məlumatlarla tanış etmək və öyrətməkdir. Həmçinin məqsəd tələbələri insan orqanizminin bütün sistemlərinin morfoloji quruluşu ilə əsaslı məlumatlandırmaq və müvafiq morfo-funksional qanunauyğunluqları izah etməkdən ibarətdir. İnsan anatomiyasına dair biliklərlə yanaşı bu biliklərin təcrübədə tətbiqinə dair məlumatlar da verilir (məsələn normadan kənar quruluş formalarını, yəni anomaliyaları, seçə bilmək və təyin etmək). Eyni zamanda digər həmmərz morfoloji elm sahələri (histologiya, antropologiya) barədə təməl biliklərlə tələbələri tanış etmək insan anatomiyası kursunun ikinci mühüm vəzifəsidir.		
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	Kursun sonunda tələbələr nəyi biləcəklər: 1. İnsan orqanizminin sistemlər üzrə ümumi quruluş və funksiyalarını. 2. Orqanizmin həyati vacib orqanlarının (beyin, qaraciyər, ağciyərlər, böyrəklər və s.) quruluş xüsusiyyətlərini. 3. Ayrı-ayrı nahiyyələr üzrə orqanların topoqrafik xüsusiyyətlərini. 4. Əsas anatomik terminlərin latınca adlarını.		
Tədris metodları	Məşğələ		x
	Qrup müzakirəsi		x
	Praktiki tapşırıqlar		x
	Praktiki məsələnin təhlili		x
Qiymətləndirmə	Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%)
	Yoxlama (quiz)	Semestr ərzində (2 dəfə)	10
	Tapşırıq	Semestrin sonu	10
	Davamiyyət	Semestri sonunda	5
	Aktivlik	Hər dərs	5
	Aralıq imtahanı	Cədvəl üzrə	30
	Final imtahanı	Cədvəl üzrə	40
	Yekun	Semestrin sonu	100
Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)	Dərsin təşkili -Fənnə aid ümumi xarakterli məlumatlar mühazirə zamanı tələbələrə çatdırılacaqdır. -Yeni mövzu əyani vasitələrin (PPT və video fayllar) nümayişi ilə izah ediləcəkdir. -Aralıq və final imtahanları öncəsi tələbələrin mənimsəmə səviyyələri (Quiz) yoxlanılacaqdır. -Seminar məşğələləri zamanı tələbələrin əvvəlki mövzunu mənimsəmələri şifahi və yazılı sorğunun keçirilməsi ilə hər dərs qiymətləndiriləcəkdir, semestrin sonunda isə ortaq qiymət çıxarılacaqdır (Fəallıq). -Semestr ərzində fərdi mövzuda prezentasiyaların verilməsi vacibdir. Prezentasiya vaxtı, sonunda müzakirə də daxil olmaqla 15-dəqiqədən artıq olmamalıdır. Prezentasiyanın özü isə çap olunmuş variantda təhvil verilməlidir. Prezentasiya mövzuları və qaydaları haqda dərsdə daha geniş tanışlıq olunacaqdır. -Semestr ərzində 9 fərdi laborator işi aparılması vacibdir. Laboratoriya dərində ağ xalat geyilməlidir. Laborator işinin nəticələri dəftərdə protokollaşdırılmalıdır. Hər		

bir protokolda laborator işin adı, prinsipi, gedişi, alınan nəticələr və müzakirə bölmələri yazılmalı və müəllim tərəfindən yoxlanılmalı, şifahi sorğu aparılaraq qiymətləndirilmədir. Semestrin sonunda ortaq qiymət şıxarılır. Bu qaydalarla dərstdə daha geniş tanışlıq olunacaqdır. Davamiyyət Tələbələrin bütün dərslərdə iştirakı vacibdir. Tələbələr müəyyən səbəblərdən dərslərin buraxılması (xəstəlik, ailə vəziyyəti və s.) haqqında məlumatı fakültə dekanlığına təqdim etməlidirlər. 25%-dən artıq dərslər buraxan tələbələr imtahana buraxılmır. Dərslər gecikmələr və ya digər dərslər pozuntuları Dərslər 10 dəqiqədən artıq gecikən tələbəyə qayıb yazılır. Buna baxmayaraq, tələbə dərslər saatına buraxılır. Yoxlama işi (Quiz) Müəllimə və dekanlığa qabaqcadan məlumat verilən səbəblərdən yoxlama işində iştirak etməyən tələbə yoxlama işini növbəti həftədə yazı bilər. İmtahanlar Tələbənin imtahanda iştirakı və ya imtahanın buraxılması ilə bağlı bütün məsələlər fakültə rəhbərliyi tərəfindən həll olunur. Aralıq və yekun imtahanı mövzuları tələbələrə imtahandan öncə verilir. Aralıq imtahanının sualları yekun imtahanında təkrarlanmır. İmtahan qaydalarının pozuntuları Aralıq və yekun imtahanları vaxtı tələbə tərəfindən imtahanın gedişini pozmaq və köçürülmələr qadağandır. Bu qaydaya riayət etməyən tələbələrin imtahan işi ləğv olunur və tələbə 0 (sıfır) qiymət ilə imtahandan kənarlaşdırılır. Fənni bitirmək qaydası Universitetin qaydalarına müvafiq olaraq kursu bitirmək üçün ümumi müvəffəqiyyət faizi 60% və yuxarı hesab edilir. Kəsiri olan tələbə bu fənni növbəti semestr və ya növbəti il təkrarən götürə bilər. Tələbələrin davranış qaydaları Dərslər zamanı dərslər prosesini və etik qaydaları pozmaq, həmçinin tələbələr arasında icazəsiz müzakirələr və mobil telefonlardan istifadə qadağandır.			
Həftə	Tarix	Fənnin mövzuları	Dərslər/Təpşırıqlar
1.		Mövzu №1: Anatomiya fənni və onun qısa inkişaf tarixi. Anatomiya elminin tədqiqat üsulları. Anatomiya terminləri. Dayaq-hərəkət aparatı. Sümük sistemi (osteologiya). Gövdə skeleti..	V.B.Şadlinski, Ş.İ.Qasımov, N.T.Mövsümov. İnsan anatomiyası 1 Bakı, “Müəllim” nəşriyyatı, 2019, 1-ci cild, Səh 9-47
2.		Mövzu №2: Ətrafların skeleti. Kəllə sümükləri. Kəllənin skeleti. Kəllənin topoqrafiyası barədə anlayış.	V.B.Şadlinski, Ş.İ.Qasımov, N.T.Mövsümov. İnsan anatomiyası atlası. Bakı, “Müəllim” nəşriyyatı, , 2019, 1-ci cild səh 95-150
3.		Mövzu №3: Dayaq-hərəkət aparatı. Sümüklərin birləşmələri haqqında təlim (sindesmologiya).	V.B.Şadlinski, Ş.İ.Qasımov, N.T.Mövsümov. İnsan

			anatomiyası atlası. Bakı, “Müəllim” nəşriyyatı, , 2019, 1-ci cild səh 60-93
4.		Mövzu №4: Əzələ sistemi (miologiya). Əzələlərin quruluşu və formaları.	V.B.Şadlinski, Ş.İ.Qasimov, N.T.Mövsümov. İnsan anatomiyası atlası. Bakı, “Müəllim” nəşriyyatı, 2019, 1-ci cild səh 218-365
5.		Mövzu №5: Daxili orqanlar haqqında təlim (splanxnologiya). Həzm sisteminin borulu və parenximatoz orqanları, quruluşu, funksiyaları.	V.B.Şadlinski, Ş.İ.Qasimov, N.T.Mövsümov. İnsan anatomiyası atlası. Bakı, “Müəllim” nəşriyyatı, , 2019, 2-ci cild səh 7-45
6.		Mövzu 6: Tənəffüs sistemi, orqanları, quruluşu və funksiyaları.	V.B.Şadlinski, Ş.İ.Qasimov, N.T.Mövsümov. İnsan anatomiyası atlası. Bakı, “Müəllim” nəşriyyatı, 2019, 2-ci cild Səh 46-56
7.		Mövzu №7: Sidik sistemi. Böyrəklər və sidikçıxarıcı yolların morfofunksional xüsusiyyətləri.	V.B.Şadlinski, Ş.İ.Qasimov, N.T.Mövsümov. İnsan anatomiyası atlası. Bakı, “Müəllim” nəşriyyatı, 2019, 2-ci cild Səh 57-68
		Aralıq imtahanı	
8		Mövzu №8: Cinsiyyət sistemi. Kişi və qadın cinsiyyət orqanları.	V.B.Şadlinski, Ş.İ.Qasimov, N.T.Mövsümov. İnsan anatomiyası atlası. Bakı, “Müəllim” nəşriyyatı, 2019, 2-ci cild Səh 69-80
9.		Mövzu №9: İmmun sistem. Endokrin sistem, daxili sekresiya vəzilərinin quruluşu, onların təsnifatı.	V.B.Şadlinski, Ş.İ.Qasimov, N.T.Mövsümov. İnsan anatomiyası atlası. 2019, 2-ci cild Səh 81-90
10.		Mövzu №10: Sinir sistemi haqqında təlim. Mərkəzi sinir sisteminin şöbələri və onların ümumi xassələri. Onurğa beyni. Uzunsov, arxa, orta və ara beyinlər.	V.B.Şadlinski, Ş.İ.Qasimov, N.T.Mövsümov. İnsan anatomiyası atlası. Bakı, “Müəllim” nəşriyyatı, 2019, 2-ci cild Səh 92-110
11.		Mövzu №11: Mərkəzi sinir sistemi. Uc beyin.	V.B.Şadlinski, Ş.İ.Qasimov,

			N.T.Mövsümov. İnsan anatomiyası atlası. Bakı, “Müəllim” nəşriyyatı, 2019, 2-ci cild Səh 111-122
12		Mövzu №12: Periferik sinir sistemi. Vegetativ sinir sistemi, quruluşu, əsas anatomik xüsusiyyətləri.	V.B.Şadlinski, Ş.İ.Qasımov, N.T.Mövsümov. İnsan anatomiyası atlası. Bakı, “Müəllim” nəşriyyatı, 2019, 2-ci cild Səh 152-169
13.		Mövzu №13: Duyğu orqanları haqqında təlim (esteziologiya). Analizator və onun şöbələri haqqında anlayış.	V.B.Şadlinski, Ş.İ.Qasımov, N.T.Mövsümov. İnsan anatomiyası atlası. Bakı, “Müəllim” nəşriyyatı 2019, 2-ci cild Səh 133-155
14		Mövzu №14: Ürək-damar sisteminin ümumi icmalı. Ürəyin quruluşu, funksiyası. Qan damarlarının təsnifatı.	V.B.Şadlinski, Ş.İ.Qasımov, N.T.Mövsümov. İnsan anatomiyası atlası. Bakı, “Müəllim” nəşriyyatı 2019, 2-ci cild Səh 169-235
15		Mövzu №15: Arteriya və venalar, quruluşları, anatomo-funksional xüsusiyyətləri. Limfa sistemi əhəmiyyəti.	V.B.Şadlinski, Ş.İ.Qasımov, N.T.Mövsümov. İnsan anatomiyası atlası. Bakı, “Müəllim” nəşriyyatı, 2019, 2-ci cild Səh 235-247
		Final imtahan	